

Starlight and Raindrops: The Balance of Sukkos

Timely Torah, Erev Sukkos, September 23rd, 5779

Sunlight & Starlight

1. Mishna, Sukkah 2:2 – thick Sukkos are fine.

סִכָּה הַמְדַבְּלֶלֶת, וְשִׁצְלָתָהּ מְרֻבָּה מִחֲמַתָּהּ, כְּשֶׁרָהּ. הַמְעֵפָה כְּמִין בֵּית, אֵף עַל פִּי שְׂאִין
הַכּוֹכָבִים נִרְאִים מִתּוֹכָהּ, כְּשֶׁרָהּ:

A sukkah that is thinning, and that its shade [i.e. the area below the covered parts of the *sekhakh*] is greater than its sun, is valid. (A sukkah) that [its *sekhakh*] is dense like [the roof of] a house, even though the stars are not visible through it, it is valid.

2. Talmud Bavli, Sukkah 22b

מעובה כמין בית: ת"ר המעובה כמין בית אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה אין
כוכבי חמה נראין מתוכה בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין:

The mishna continues: A *sukka* whose roofing is **thick like a type of house** is fit. The Sages **taught** in a *baraita*: With regard to a *sukka* whose roofing is **thick like a type of house**, **although** it is so dense **that the stars are not visible from within it**, the *sukka* is **fit**. However, if it is so thick that **the rays of the sun are also not visible from within it**, **Beit Shammai deem** the *sukka* **unfit** and **Beit Hillel deem** it fit.

הלכות סוכה סימן תרלא

באר הגולה 188

ג ירושלמי הבריא ספ"ק דסוכה: ג ידרף הסכוף להיות קל כדי שיראו ממנו (ה) הכוכבים הגדולים. היתה המעבה כמין היראש ד רמפ"ט בית, (ו) אף-על-פי שאין הכוכבים נראים מתוכה, (ג) [ג] כשרה: ד יהיה פסוי דק מאד שיש בה ה משנה שם כ"ב

משנה ברורה

ג (ה) הכוכבים הגדולים. הינו (ד) הנראים ביום בעור שלא שקעה חמה. והאחרונים כתבו, דלקתחלה בעינן דאפלו בליה יראו כוכבי לילה בתוכה. וברכי"משה הביא בשם מהר"ל דמתר לטפף הסכה עב הדבה, דאי אפשר שלא יראו בה כוכבים, אף-על-גב דבלילה אינו רואה הכוכבים, מקל מקום ביום איכא חודים וסרקים בכמה מקומות, עד כאן לשונו. ועין בספר בכורי-יעקב דהמקל כותה לא הפסיד, ובפרט היכי שיש לחש דאם יעשה הסכף דק יותר ינשב הרוח יותר תוף הסכף ויצטער ברוח ובענה. ועין בפרי-מגרים שקכתב, דאפשר לענין דאית הכוכבים די בכל הסכה אם הוא רואה רק במקום אחד, מה שאין כן באם היה מעבה הרבה מאד עד שאין הגשם יכול לירד בתוכו, למאן דאמר דפסולה, כל שיש ארבעה טפחים ביחד (ה) סכף פסול מקרי: (ו) אף-על-פי שאין הכוכבים נכו'. רוצה לומר, (ו) לא גדולים ולא קטנים. וכתבו האחרונים, דמקל מקום אם היא מעבה כל-כף עד שאין הגשמים יכולים לירד בתוכה אפלו פשיודין גשמים מרבים, ואם-כן הוי בעין בית, יש להחמיר ולפסול משום גזרת בית; ומקל מקום בריעבד באשר אי אפשר לטל קצת מהסכף מפני איהו סכה, (ז) יש לסמוך על הפכשיון:

שער הציון

בעלמא, עין שם, וכתובי יש לסמוך על דעת המקלין כנה, אכן לכתחלה נכון להזהר כנה לצאת ידי כל הדעות. ועין בדברי קרבן-נחמאל על הרא"ש: (ב) רש"י: (ג) דרכי-משה ושאר פוסקים בשם רבנו ירחם: (ג) ט"ו ופשוט: (ד) הגר"א ושא"א: (ה) ומקל מקום אם נטל אחר-כך מקצת עבי הסכף מעליו אין צריך לנגע הנשאר אפלו הניחו בכת-אמת, כי אין שם סכף פסול ממש עליו נשם בא"א: (ו) ואפלו אין ניצוצי השמש נראין בתוכה [ט"ז]: (ז) שערית-שובה. ועין בשבלי-הלקט: (ח) הר"ן:

Raindrops

כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי. ירדו גשמים, מאימתי מתר לפנות, משתסרח המקפה. משלו משל, למה הדבר דומה, לעבד נשאל למזוג כוס לרבו, וישפך לו קיתון על פניו:

During the whole seven days [of the festival] one makes his sukkah [his] permanent [dwelling], and his house [a] temporary [dwelling]. If rains fell, starting when is one permitted to clear out [of the sukkah]? When a stiff dish [of food] would be spoiled. They [the elders] illustrate this with a parable: To what can this matter be compared? To a slave who came to pour a goblet for his master, and he [the master] poured a bowl-full [of water] in his face.

מאימתי מזכירין גבורות גשמים. רבי אליעזר אומר, מיום טוב הראשון של חג. רבי יהושע אומר, מיום טוב האחרון של חג. אמר לו רבי יהושע. הואיל ואין הגשמים אלא סימן קללה בחג, למה מזכיר. אמר לו רבי אליעזר, אף אני לא אמרתי לשאול, אלא להזכיר משיב הרוח ומוריד הגשם בעונתו. אמר לו, אם כן, לעולם יהא מזכיר:

From what time is the mention of God's power, as manifested in the descent of rain, to be commenced [in the prayers]? R. Eleazar says from the first day of tabernacles; R. Joshua says from the last day of that festival: for said R. Joshua to [R. Eleazar], "Since the descent of rain on the festival of tabernacles is to be considered an unpropitious event, why should it be mentioned [in the prayers]?" To this R. Eleazar answered, "I also am not of opinion that they should be prayed for, but only that they should be mentioned with the words, 'Thou causedst the wind to blow, and the rain to descend in its proper time.'" "If so," replied R. Joshua, "this mention might be made at all seasons of the year."

6. Hago'os Maimonios, Sukkah 5:sk 9

ורכינו תם פירש, והוא שעשוי לצל, ולא מעובה להגן מן הגשמים, שזו פסולה. דאי כשירה אמאי התיירו לצאת מן הסוכה משתסרח המקפה, יכסנה יפה יפה ולא תסרח מקפתו. ועוד, אמאי אמר בפרק הישן (סוכה ה' ע"ב) ובפ"ק דתענית (ב' ע"א) דגשמים בחג סימן קללה הוא. והא דתגן (סוכה כ"ב ע"א) המעובה כמין בית כשירה, צ"ל שאין מצלת מן הגשמים, שלבסוף יורדים דרך הגג. ומעשה שסיכך ה"ר שמעון גיסו של רבנו תם בנסרים שאין בהם ד' טפחים, ועשה יפה מאד כעין כיפה, ותקוע במסמרות, ופסלה רבנו תם משום דמצלת מן הגשמים. אבל השכיבן זה אצל זה (בלי מסמרים) כשרה, דאין מצלת מן הגשמים. דריב"א כתב סתם סוכת רועים עשויה להגן מן החמה ומן הגשמים וכו'. ושמה הצלת גשמים הצלה פורתא, אבל אם אין יורדים בה גשמים כלל פסולה, והמחמיר תבוא עליו יתברך ברכה מאת ה' יתברך, ע"כ מן אבי"ה".

7. Rosh, Sukkah I, Siman 12

רכינו	סוכה	פרק ראשון	סוכה	אשר
יב ת"ר סוכה נכריס נשים צהמה כותיס סוכה מ"מ כשרה ונלגד שמהא מסוככת כהלכתה : אמר רב תפול והוא שעשאה ללל להתלונן תחתיה ממורב וממטר. אכל ללניעותא בעלמא אין שם סוכה עליה. [ס] ורביע תם פי	שעשאה ללל וללל מעובה להגן מן המטר וכן סוכת רקב"ש רועין קייצין טרגנין שומרי פירות דכשרה. ונלגד שמהא מסוככת כהלכתה. א"ר תפול מאי כהלכתה והוא שעשאה ללל:			

LeHalacha

8. Kitzur Shulchan Aruch 134:2

ומי שידו משגת, מצוה לו שתהיה לו סכה בנויה עם גגות, שגגותיהם ונסגרים על ידי צירים, לסגורם בפעם הגשמים, וכשפסקו הגשמים, נפתחים הגגות, והסכך הוא נגוב, ויכול לקיים מצות סכה פראוי.

If you can afford it, it is a mitzvah to build a *sukkah* with a roof, that can open and close on hinges, so that you can close it when it rains; and when the rain is over, you can open it again. This way, the *sechach* is kept dry, and you can fulfill the mitzvah of *sukkah* properly.

The 'Antwerp' Sukkah

הליכות סוכות - פרק שמיני - הסכך שלמה

1. נמרים הכשרים לסיוכך, העשויים בצורה המונעת ירידת גשמים לסוכה¹⁶, והסכך הוא עראי וגם נדאים הכוכבים מתוכה, כשרים לסכך בהם לכתחלה¹⁷.

עשו כי לא נתחלקה ירושלים לשבטים ואין עושין סוכה ביהודי גם לירדן לכתחלה (עיין סי' תרל"ז סי' בהגה), עד שבא עזרא ובניברשו התנה שהיה מותר לעשות סוכה, והיינו שאמרו בגמ' דעזרא קדש קדשה חרשה, אבל תמוה, דהא יכול להתנות בלי קדשה חרשה. ונראה שבנות הדברים היא, דכיון שהסוכה מבנסת את הארם לתוך מוציות קדשות, לכן אינו דומה סוכה בחוץ לסוכה שבאי, כי בא"י גם הארמה והאזר הכל קדש, והלימות הארם הוא כשסוכתו בציון. וזה סיפר לנו הכתוב שלא עשו מימי יהושע, שרק מימי יהושע נתחדשה להם עשיית סוכה במקום קדש, ורק כיון דכתיב ישוע חסר מפרש דף מיד שבאן היתה השמחה גדולה יותר, והיינו מפני שקדשה ראשונה לא קדשה לעיל ובפי עזרא נתקדשה לחלוטין ולכן גדלה מעלת הסוכה ביותר (ואציפ שהכפירי כתב דלענין הקדשה לא שייך ביטול אלא לענין חוב מצוות, מ"ג מה זה נקרא חוספת קדשה מה שחייב מעתה במצוות), וכן לאורך מיד, כיון שהסוכה היא להגן על הארם מיער, הכוכבים נדאים מתוכה להראות שיש עין רואה (וכן הלולב גירא בעינא דששן), לכן כשכטל יצא דעין אויגו זה הסוכה והישיבה בצלא מדמימנותא דויתה גדולה יותר מבימי יהושע. ע"ל.

חשיב עלי' לשיכבה לא קיימא עריץ לחבי. 16. ראה תאור סכך זה בס' הסוכה עמ' רצ"ה. 17. פסקים והערות שכנסת סוכה מחרו' העירב את ס' נוכיין שנתעורר פולמוס ומחלוקת ברבר כשנתפשט סכך זה וקרב תושבי חוץ לארץ, נמנע מלהורות בן לרבים, וגם בקש להשמיט הרברים במחזורי הכאה, כדרכו להמנע מלפרסם דעות רבים בעיני הלכה שבאצ' לידו מדון ומחלוקת). וראה תשובת הגרי"ש אלישיב שליט"א (ס' הסוכה עמ' תס"ה) שהארץ בזהירא רטכך זה, וסיים: יבעת יירות גשמים חיובא נמי איכא, ויתבי יתביין וכרובי מברכיין. ע"ל. ומדגלא בפמ"י דרבנו אדנות הקטשי בקיום מצות סוכה בחוץ לארץ מפני הגשמים החקר וכד', בדרך מליצה, ייהו בשלט סוכו - ומעטתו בציון. שלימות קיום מצות סוכה, היא רק לזרם בציון. ובחי' אגדה כתב רבנו דול: בגמרא ערכין דף ל"ב ע"ב תמוה על הפסוק ויעשו כל הקהל וגו' וישבו בסוכות כי לא עשו מימי יהושע בן נון וגו' אפשר בא דוד ולא עשו סוכות עד שבא עזרא, וחרגו (למיד' קדשה ראשונה קדשה לעיל) רבעי דחמי על יצרא דעין ובטלי' ואגון וכתא עליהו כי סוכה. הגה רשי פירש דלחך מיד לא מיירי בסוכות ממש, והוא דחוק, המלבים (נחמי' ז, יד) פירש רע' עזרא לא

10. Shevet Halevi, VII:60

ודע דהגם לר"מ פסול אינו גשמים יכולים לירד לסוכה הוא פסול גמור אפי"ה מה"מ ואפי"ה מדרבנן כנ"ל מכ"מ יש ענה להציל עצמו מן הגשמים גם לר"מ ודוקא לר"מ דס"ל סוכה ט' ע"א דהיכא דאיכא כנר סכך כשר צילתה מרובה אין סדין פוסל, והראשונים הקשו באמת דלר"מ למה גשמים סימן קללה כגם הא יכול לפרוס עור או סדין להגן כיון דאיכא סכך כשר, ובגמ"א סוס"י תרכ"ט דנשפת הדתך יכול ליתן סדין להגן מפני הגשמים, ולא יבדל, ולר"מ עצמו מותר גמור, והיינו דנכ"ה אין הפסול בסכך עצמו, ופסול אינו יכול לרדת גשמים אינו פסול סוכה אלא פסול סכך כמש"כ פמ"ג ס' תרל"א דפוסל נד' טפחים, הרי דלר"מ עצמו איכא ענה נכונה להנצל מפני הגשמים, וזוה דעת לנבון נקל לחלק בעומק הסברא בין פסול נמרים המעכבים גשמים לפסול סכך מעובה, דיתכן לדון חלק העליון של סכך מעובה רק כמו סדין על הסכך שכשר לר"מ הגם שמעכב גשמים, וחלק התחתון של המעובה הוא צלחה מרובה מחמתה, והגשמים יכולים לירד מזה מצד עצמו, ויש עוד לישא וליתן בזה אך אין זמני אחי, סו"ד לא ראיתי סנה לחלוק על הגאון משנה ברורה לנכד נשפת הדתך נמעובה שאין גשמים יכולים לירד, וע"ע בשו"מ שנת הלוי ח"ד ס' ג"ו.

ובעיקר ההמלצה שז' כ"מ בעניי אני נוטה שלא לעשות כן: ופשיטא דעכ"פ לכתחילה עלינו למשוך מזה להתחכם נגד פשטות מציאות המלצה, היות שאני כותב זה בימים שלפני פסח קשה עלי להאריך עוד בזה.

ב"ה, ג' ניסן תשמ"ח לפ"ק
 כבוד ירידנו הרב הגאון הצ' בנן של קדושים המפורסם מוכה הרבים כקש"ת ר' משה האלברשטאם שליט"א רב ומרביץ תורה באנטוורפן יצ"ו.
 אהדשה"ט רש"ת באה"ר.
יסלח כנחו על אימור מכתבי, וגם הפעם רק בקילור דנדרים שרשים כדרכי, כי שאול אני לרבים, כ"מ נקוטטרסו ט"י באורך נדברי ר"מ הדועים דסוכה המעובה עד שאין גשמים יורדים לסוכה פסולה, והשו"ע ס' תרל"א העמיק רק לשון המשנה סוכה כ"ז דמעובה כמו בית עד שאין כוכבים נראים, ולא העמיק דין דר"מ לא להקל ולא להחמיר, ועיין לשון הטור ס' תרל"א ותל"ה, ובשני מקומות דבריו נטיס יתיר דלא ס"ל כר"מ דיעבד לפסול, וגם ספיימת השו"ע ס' תרל"א נראה יתיר להקל, ובאמת גם ממג"א ס"ק ב' יראה שהבין כן שעל מה שבי' בשו"ע כמין בית כ' ולגוש פוסל כשאין המעור יכול לירד זה וכ"פ הנ"מ - משמע דבשו"ע לא מלא הכרעה, ואין ראייה ממה שהעמיק רק מעובה כמין בית אם כוכבים נראים מתוכו כשרה משמע הא אין גשם יכול להכנס לסוכה פסול, דאין מזה הוכחה כלל דנמשך אחרי לשון המשנה והפוסקים, ופסול כה"ג שאין גשמים יכולים לירד לסוכה שהיא מהתחלת היסוד של עשיית סכך לא הו"ל להשמיט כל עיקר.

וְיָבִיט הַמַּיִם מִרְהוּבָיו וַיִּמְשַׁךְ בְּיָמָיו כָּל הַיְרוּסָלַיִם : (ב) כִּמֶן בַּיָּם. עֲמִילָה וְעִמְלָה תִרְלִיחַ בְּטִיב וְכִיּוֹם שֶׁם יִרְאֶה דְלִכְתַּלְתֵּם שִׂיחָה וְכִוְכָבִים גְּרָאִים מִחוּבֵי אֲפֶסֶד דִּי בְּבַל הַסּוּכָה בְּמִקּוֹם אֵי עָנִי שִׁזְבוּר מִי בְרַח אֱלֹהִים וְלִהְיוֹת גַּר בְּאֶרֶץ כְּמִיּוֹם יוֹם וְכִוְכָבִים אֲשֶׁר בּוֹנֵנִים בְּאֵין גִּשְׁם יוֹבֵל לִירֵד לְמִירָד דְּפִקּוּלָה כָּל שֵׁשׁ דִּיִּט סִבְךְ פִּסּוּל מִקְרִי כְּבִסְוֵי תִרְלִיחַ סִיּוֹל וְמִיּוֹם אֵם נִטְלָה אֲחֵיכִי מִקְנֵה שׂוֹבֵי הַסִּבְךְ מִפְּלִיטָה אֵיךְ לְכַנְסֵם הַנִּשְׁאָר אֲפִילוּ הִנְיִטוּ בְּכִיּוֹם כִּי אֵין שֶׁם סִבְךְ פִּסּוּל מִמֶּם פְּלִיטָה וְלִקְטֵן בְּנִבְוֵה יוֹתֵר מִן יִבְוֹלֵר עוֹר אֵיִים בְּטִיב אֲבִיחַר עוֹר :

12. R. Shimshon Rephael Hirsch, Bamidbar 29:13

Moreover, we would venture to express the following idea: Yechezkel (*Yechezkel* 38, 39) describes the final wars that the nations will wage against God and against His workings, and the leader who wages these wars is called “גוג.” It is not implausible to suggest that גוג stems from the root גג and therefore denotes the formation of a roof. גוג, then, is the opposite of the *sukkah*, for the *sukkah* is unstable, weak roofing which is not installed by a craftsman. Indeed, the whole content of the world history of man is capsulized by this contrast. *One* erroneous notion leads mankind astray. Just as people have the power to put up “דפנות,” strongly built artificial walls, to enclose their own sphere and safeguard it against their fellow earthly creatures, so they imagine that they should secure themselves against Heaven, against God and the effects of His power to direct matters. They think that they should take their fate into their own hands and protect themselves by their own power, and thus crown the building of human greatness with a gabled roof, rendering them independent of God. This is the struggle of the “גג” against the “סוכה.” In the “roof-delusion” of human greatness, man will find no rest, whereas the truth of the *sukkah* teaches man to cheerfully rely on God’s protection. World history begins with the building of the Tower and ends with the building of the *sukkah*. The builders of the Tower worshipped human power and sought to conquer heaven; the builders of the *sukkah* will render homage to God and rejoice in their lives on earth (cf. Commentary above, 11:29).